

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

HDI

HW 228F 9

KE
9488

IETS *2 delen
in een*

OVER

HET OPROER EN DEN OPSTAND

TE

BRUSSEL EN LUIK,

EN

TOT BEMOEDIGING DER
LANDGENOOTEN.

DOOR

M^r. JACOBUS SCHELTEMA,

*Ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw,
Lid van het Koninklijk Instituut en andere
Maatschappijen van Wetenschap.*

KE9488

IETS
OVER
HET OPROER EN DEN OPSTAND
TE
BRUSSEL EN LUIK.

I E T S

OVER

HET OPROER EN DEN OPSTAND

TE

BRUSSEL EN LUIK,

EN

**TOT BEMOEDIGING DER
LANDGENOOTEN.**

DOOR

Mr. JACOBUS SCHELTEMA,

*Ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw,
Lid van het Koninklijk Instituut en andere
Maatschappijen van Wetenschap.*

Te UTRECHT,

bij J. G. VAN TERVEEN EN ZOON.

1830.

KE 9488

HARVARD COLLEGE LIBRARY
LESTER FORD

February 19, 1947

Het is niet te onregte, dat wij van den voortgang van het kwaad gewagen.

De Geschiedenis spreke: eerst hoorde men een dof gemompel, later een luid gemor; in de beide laatste jaren regende het petitien; in den jongsten winter vormden de Vertegenwoordigers van de Zuidelijke gewesten des Rijks eenen stelselmatigen tegenstand, en nu stelt het volk van een gedeelte dier gewesten eenen volledigen opstand daar. Wordt dit kwaad nu niet met kracht bestreden, met wortel en tak uitgeroeid, dan zal het blijven voortgaan; dan zal men spoedig niet slechts het Koninklijk paleis te Brusfel, zoo als nu, maar ook den Koning in zijn Paleis aldaar, en de Staten Generaal in hunne vergaderzaal binnen die stad belegard, door stoutmoedige eischen van gewapende benden, in het naauw en tot uitersten gebragt zien, om te kiezen, tuschen het voldoent aan die buitensporige vorderingen en het verlies van hun leven.

De Arnhemse Courant,
van 4 September 1830,
Nº. 106. bl. 4.

VOORBERIGT.

De ondervinding leerde mij op nieuw, dat het moeijelijk is, over de gebeurtenissen van den dag, als op een open tooneel voorvallende, iets ten papiere te brengen; terwijl de voortgang der bedrijven de voorwerpen verandert, en de aandacht der aanbouwers op volgende voorvallen bepaalt.

Ik moet derhalve, tot beter verstand van het volgende stuk, het berigt laten voorafgaan:

Dat hetzelfde, op den eersten dezer maand, gedeeltelijk was gesteld, ten dienste der Utrechtsche Courant, welke door vele burgers alhier wordt gelezen, zonder dat zij andere Couranten inzien.

Ik meende aan mijne Stadgenooten, door deze poging tot opwekking en bemoediging, dienst te zullen doen; maar heb het gestelde moeten terugnemen.

Bij het lezen van de Staats-Courant en de Haarsche, van den 9 dezer, vond ik mij bemoedigd, om, in de zekere verwachting, dat de mesure decisive, waarmede men ons, sedert eenige dagen, uit Brussel bedreigde, spoedig volgen zoude, het begonnen stuk af te werken; en gaf hetzelfde destijds ter perse.

Toen ik op den volgenden dag vernam, dat de Leden van het Vertegenwoordigend ligchaam uit de Zuidelijke Provinciën, bij Proclamatie van eenigen hunner ambtgenooten, naar Brussel opgeroepen, befloten hadden, om naar 's Gravenhage te gaan; heb ik het dienstig geoordeeld, met de uitgave te wachten, tot na het openen der buitengewoone vergadering der Staten Generaal.

*Heden, met een onbeschrijfelijk genoegen, de aanspraak van Z. M. den Koning gezien hebbende, welke met de uiterste bedaardheid en kalm, geheel in den geest van het beste gedeelte der Natie, gesteld is, en aan allen de geruststelling geeft, „ dat de voortgang van het kwaad zal gestuit wor-
„ den,*

„den, de welmeenenden tegen de slechtgezinden be-
 „schermd, en de ramp des burgeroorlogs van Ne-
 „derland afgeweerd;” zend ik dit geschrift in de
 wereld, in de hoop, dat mijne poging zal mogen
 dienen, tot inlichting en tot bemoediging van mijne
 landgenooten.

De woorden van Z. M. den Koning:

„Gedachtig aan den storm der omwentelingen,
 „welke over mijn hoofd heeft gewoed, zal ik den
 „moed, de liefde en de trouw, welke het geweld
 „hebben afgeschud, het volksaanwezen gevestigd, en
 „den scepter in mijne handen gesteld hebben, even
 „min vergeten, als de dapperheid, welke op het
 „oorlogsveld den troon geschraagd en de onaf-
 „hankelijkheid van het Vaderland heeft verze-
 „kerd.

„Volkomen bereid om aan billijke wenschen te ge-
 „moet te komen, zal ik nooit aan partijgeest toe-
 „geven, welke de belangen en welvaart der Na-
 „tie aan de driften of het geweld zouden opoffe-
 „ren.”

Deze woorden, zeg ik, hebben zeker op alle wel-
 denkende Noord-Nederlanders eenen diepen in-
 druk gemaakt, en zullen aan de late nakomeling-
 schap

schap worden overgebracht. Zij kunnen nu niet te veel in ieders huisgezin worden voorgedragen, en beloven ons eene betere toekomst.

UTRECHT,

14 September 1830.

I E T S
OVER
HET OPROER EN DEN OPSTAND
TE
BRUSSEL EN LUIK,
EN
TOT BEMOEDIGING DER
LANDGENOOTEN.

Het ontbreekt ons niet aan *toelichtingen* en *beoordeelingen*, over en van het gebeurde in eenige der Zuidelijke Provinciën. In de beste van onze dag- en weekbladen, met name de *Haarlemmer* en *Amsterdamsche* Couranten en in het *Handelsblad van Amsterdam*, gelijk ook in het tijdschrift: *de Noordster*, hebben de bekwame schrijvers aan ons verscheidene stukken gegeven, welke den grootsten lof verdienen; en hierbij redenen bijgebracht, welker overweging niet alleen voor de inwoners der Noordelijke gewesten, maar ook voor Z. M. den Koning en die van Zijn Rade, van het hoogste belang kunnen zijn.

A

Maar

Maar, nu het *oproer* van het losgelatene en opgehitste graauw te *Brusfel*, in den nacht van den 25-26 Augustus, vervolgens is overgeflagen tot een' *opstand* in *Zuid-Brabant* en in twee der Waalsche Provinciën, *Henegouwen* en *Namen*, en in het voormalige *Bisdom Luik*; nu aldaar nog wel het graauw schijnbaar bedwongen wordt door zoogenoemde Burger-guardes, maar er door dezen *bijzondere vlaggen* en *leuzen* zijn ontrold en aangenomen, als factieteecken, in tegenstelling van de wettige vlaggen en van het veldteecken van den Koning en het Rijk; nu men zich aldaar boven de bestaande wetten verheft, en zich daden van Souvereiniteit, zoo als het afschaffen van belastingen enz., veroorlooft; nu men met woede alles vernielt, wat als teekens der Koninklijke waardigheid is aan te merken; nu de Justitie en Politie belet worden om werkzaam te blijven; nu men aan oproerige dagbladschrijvers den vrijen wil laat om alles te verguizen, wat niet met de driften der volksmenners overeenkomt, en onze geheele natie, ja alle vrienden van orde, gestadig en op het grievendste te tergen en te beleedigen; en eindelijk, nu men zich aldaar wapent en alles opwindt, om met geweld en kracht wederstand te bieden aan de maatregelen, welke tot herstel der orde, van Rijkswege, zouden kunnen worden ondernomen; nu wordt het, naar mijn oordeel, de tijd, om te overwegen, of men de zaak der in- of voorlichting van de *goede* Burgers wel alleen aan de

schrijvers der Couranten moge en kunne overlaten, dan of het niet de pligt worde van een ieder, wien het gegeven is, door pen of tong, invloed te hebben bij zijne landgenooten, om openlijk, en met vermelding van den naam, met ijver en trouw op te treden, tot bemoediging van de braven en welwillenden.

De gemelde dagbladen worden te weinig gelezen; vele burgers, vooral in de landprovincien, zien ze niet; en de lezing in de koffijhuizen of herbergen geschiedt vlugtig; zonder dat er gelegenheid blijft, om daarbij na te denken en den inhoud aan vrienden, bureu en bekenden mede te deelen. Bovendien zal men toegeven, dat de beste berigten doorgaans nog gedeeltelijk en verspreid zijn, en dat uit dezelve geen goed geheel kan worden opgemaakt, tot genoegzame onderrigting van anderen.

Vroeger heb ik mij, in de jaren 1813 en 1815, in tijden van gevaar, beijverd tot leiding van den volksgeest; thans vermeen ik niet te mogen stilzitten.

Deze opstand is eene zaak van zeer groot belang. De Koning wordt, door de gruwelijkste ondankbaarheid van de meest begunstigde Zijner onderdanen, van het genot der gezegende gevolgen van Hoogstdezelvs trouw en ijver en van de rust beroofd. Zijn geheel Huis is van, in dezen tijd gehoopte genoegens

verftoken; Zijne Zonen zijn aan de grootfte gevaren blootgefteld.

De *goede* Burgers van twee der aanzienlijkfte fteden zijn eensklaps van den hoogften graad van welvaart in den zorgelijkften toestand, door de vrees voor meerdere plundering en brand, gedompeld; de rust van allen is geftoord; de hoop van velen verijdeld; en de waarde van een zeer aanzienlijk deel der eigendommen, is binnen den tijd van tien dagen voor een vierde verminderd.

De regeringloosheid vertoont zich reeds in hare verfhrikkelijkfte gedaante. Het oproer holt voort. De Fabrikanten te *Brusfel*, *Verviers* en elders, de nuttigfte burgers, zijn aangevallen en worden nog meer bedreigd. De Staat daverf op zijne grondvesten, en de gevolgen en gevaren zijn onberekenbaar en onafzienlijk; indien door de eendragt en kracht van de *goede* Burgers, in zich af te zonderen van en zich te verzetten tegen de onrustfokers, geen paal en perk wordt gefteld aan de groote rampen.

Tot dit laafte mede te werken, overeenkomstig het doel van Z. M. in Zijne Proclamatie van 5 September, is alleen mijn doel. — Daar komen wel bedankingen op, bij de vrees van mifkenning en afkeuring; maar al die bedenkingen moeten onderdoen, voor het besef van den pligt tot vaderlands-liefde.

Ik

Ik heb mij voorgesteld, de volgende vragen in overweging te nemen:

- 1°. Van waar ontstaat dit onverwachte onweder?
- 2°. In welke Gewesten holt het oproer voort?
- 3°. Wie zijn het, die als de meddraaiers in dezen bekend zijn?
- 4°. Wat willen de menschen, die zich als opstandelingen gedragen?
- 5°. Wat dient er tot bemoediging der Noord-Nederlanders? en eindelijk:
- 6°. Wat moeten wij in den tegenwoordigen tijd doen?

Ik hoop mijn voornemen te volbrengen met de meeste bedaardheid en bescheidenheid; de warmte des harten moet zich natuurlijk aan den stijl mededeelen.

I.

Van waar ontstaat dit onverwachte onweder?

Onder de groote gebeurtenissen, door ons beleefd, was er zeker geene meer onverwacht, dan het oproer te *Brussel*, op den 25 Augustus 1830.

Wij mogten ons voor ons zelve niet alleen verheugen, toen wij, op den 24sten, den geboortedag van onzen beminden Koning, in onze huisgezinnen, met dankbaarheid vierden, en de heilbeden uit onze har-

barten opstegen; maar wij verheugden ons tevens over de algemeene welvaart, blijkbaar door de gestadige rijzing van den prijs der schuldbrieven.

Naar elks oordeel, was voorzeker de storting van het maatschappelijk geluk, in geene plaats minder te verwachten dan in *Brussel*, als buiten twijfel de meest begunstigde stad zijnde, gedurende den tijd der regering van onzen WILLEM I.

De burgerstaat bevond zich aldaar kennelijk in den grootsten bloei, bij het genot van vrede, veiligheid en vrijheid. Gedurende de laatste *vijsftien* jaren is alles aldaar van gedaante veranderd. Ontelbare nieuwe huizen zijn er gebouwd; de meeste der vroeger bestaande zijn verfraaid en verbeterd; verscheidene nieuwe straten zijn er aangelegd. Paleizen rezen, alwaar steenhoopen lagen, en de overblijfsels van vorige vestingen gezien werden. Het getal der inwoners is, met meer dan een vijfde deel, vermeerderd, en alles was gepropt met welvaart, nering en weelde, tot dartelheid toe.

De burgerij genoot in deze maand niet alleen de gewone voordeelen van den toevloed der vreemdelingen, voornamelijk van Engelschen, wier getal, volgens de algemeene verzekering, tien duizend zoude belooopen, maar tevens, door de *bijzondere* gunst des Konings, vele buitengewone en ongehooflijk hoog loopende winsten, door de groote tentoonstelling der voorwerpen van de industrie van al-

le

le Nederlanders; en hier kwam dan nog de *zekere* verwachting bij, dat de stad, reeds in de maand October, op nieuw de zetel of de verblijfplaats zoude worden van het Hof en van het Gouvernement, met al de gevolgen van dien.

En het geheele genot van dit goede, al deze gunsten worden miskend, versmaad en verstooren. Het heerlijk bloeiende *Brussel* wordt eensklaps het toneel van geweld en oproer, van plundering en brandstichting, van regeringloosheid.

Van waar deze vreesfelijke uitbarsting? wordt afzoo met reden gevraagd.

Uit den boezem van het eigenlijke volk, uit de standen der maatschappij, welke iets te verliezen hebben, kan het niet komen.

Het *gemeen* beweegt zich aldaar ook uit zich zelf tragelijk, als het maar brood, bier en vermaaken heeft; en dit alles had het destijds in eene ruime mate.

Het *gemeen* moet derhalve aangehitst zijn geworden, en wel van *buiten*; en dit is thans bij velen niet twijfelachtig.

Zullen wij eene, eenigzins voldoende, opgave doen, aangaande de oorzaken en den aanleg van dit wonderbare verschijnsel; dan moeten wij eenigzins teruggaan, en dezelve zoeken in een vroeger tijdvak.

Reeds van den jare 1815 af, heeft zich de geest
van

van tegenwerking aan den besten wil van den Koning, te *Brussel*, vertoond.

De opftoking en voorgang van den Bifchop van *Gent*, te dien tijde, heeft bij velen der Geestelijkheid hoogst nadeelige gevolgen gehad; en toen de orde der Jefuiten, door den Paus, was herfteld, is het weldra door verfchillende pogingen gebleken, hoe deze gevaarlijke Priesterorde niets onbeproeft liet, om overal invloed te erlangen.

De Priesters vonden vooral ingang bij eenige leden van den ouden adel, die niet met den tijd waren vooruitgegaan, en hunnen trots nu geftreeld zagen, door nog ergens met hunne namen te kunnen pralen; al was het ook maar aan het hoofd van de *petitiën* der misleide menigte.

In *België* waren tevens nog vele mannen over, die, ten tijde der Fransche omwentelingen, in de hoogte geftegen, en, aan hevige woorden en bedrijven gewoon, zich met moeite tot de orde konden fchikken, en derhalve een luid gefchreeuw aanhieven, bij de te leurfteellingen in de vervulling van hunne hooggefpannene begeerten.

Zulke fchelle klanken vonden vooral ingang bij jonge lieden; en van hier dat onder dezen eerlang een oproerige geest ontftond; vooral onder de jonge Advocaten, waarvan eenigen, bij gebrek van praktijk, eene kostwinning vonden, door tegen het Gouvernement te fchrijven, zoo als een zeer berucht gewor-

worden jong mensch eens van zich zelf roemde.

Gelijkheid in doel, om, door het verwekken van onrust en tegenstand; voor zich zelf en voor de hunnen, voordeelen te erlangen, bewerkte alzoo, dat uit deze, zoo geheel verschillende, ja tegenstrijdige bestanddeelen, een zoogenoemd *verbond* ontstond, en wel de zoo hoog geprezene *Ligue* of *Unie*, tusschen de *Ultramontanen* en *Ultraliberalen*; waarnaar men zich *Unionisten* noemde.

In deze jaren kwamen vele Franschen herwaarts over, die niets te verliezen, veel te hopen hebbende, voor klein geld te huur waren. Zij heetten zich zelf: *hommes de lettres*; voor de oogmerken van de Obscuranten en Ultraliberalen van dienst kunnende zijn, als stokebranden en roervinken, werden zij gereedelijk in de dienst der *Ligue* of *Unie* aangenomen. Zij schreven nu in de dagbladen, al naar men het hebben wilde, en bliezen de bazuine des oproers, naar de begeerte der drijvers, zonder zich ooit te bekommeren over waarheid en bescheidenheid.

De bestuurders van dit heilloos verbond maakten zich vervolgens pijlen van allerlei hout; en het zoude de ruimte vorderen van een boek, wilde men de woelingen dezer onrustigen eenigzins naar waarde beschrijven.

De handhaving der wetten werd hierdoor moeilijk, voor de Regenten en Regters. Wanneer de Politie de orde wilde handhaven, en de Justitie die-
ne-

genen straffe, die zich tegen de heiligste regten van vreedzame burgers hadden vergrepen, ja de veiligheid van den Staat bestookt; dan schreeuwde men luid, tegen beter weten aan, van *tirannij* en *geweld*. De veroordeelden werden: *edele ballingen*, ja *martelaars*. Niets werd er verzuimd, om al de leden der Unie in beweging te houden; en van de kasteelen der oud-adelijken, af tot in de hutten van de armste daglooners, weergalmde het van *grieven*, die men meer geschapen, dan gevonden had, en van welker leed voorzeker niemand der klagers iets had ondervonden.

Zoodra deze raddraaijers zagen, dat, bij de groote gebeurtenissen in *Frankrijk*, ten minste eene kortstondige slaking der banden van de maatschappij mogelijk was, vermeenden zij ook voor hunne zaak de handen ruim te zullen hebben; en nu werd er alzoo met overhaasting besloten, om hier te lande alles omver te werpen.

Zij wisten wel, dat het gebeurde in *Frankrijk* een geheel ander doel, eene geheel andere strekking had, dan zij zich voorstelden; maar dit konde hen niet terug houden. Men aapte het kwade alleen na, zonder iets van het goede, aldaar in de zaak gelegen, te kunnen daarstellen.

Meesterlijk is dit verschil, in den aanleg en in den loop der zaken, tusschen het gebeurde te *Parijs* en
te

te *Brusfel*, aangewezen, in de *Arnhemfche Courant* van 2 September (n°. 103.). Ons bestek laat het niet toe, om deze beoordeeling over te nemen; en wij zeggen derhalve alleen deswege, als uittreksel, dat de *burgers* te *Parijs*, aangevallen zijnde, alleen tot wederstand opstonden; maar dat het opgehitst *gemeen* te *Brusfel* de aanvallers waren, zonder eenige reden; dat men te *Parijs* de *burgers* zag handelen, met grootmoedigheid en volkstrouw; te *Brusfel* *maitelings*, met laaghartigheid en ondeugd; te *Parijs* tot herstel van het goede en om te behouden; te *Brusfel* om te vernielen en te stelen!

II.

In welke Gewesten holt het oproer voort?

Zullen wij eenig gepast denkbeeld vormen van hetgene er gebeurt, dan moeten wij vragen: waar vallen deze zaken voor? en alzoo onze aandacht vestigen op de plaats of het tooneel, waar men handelt. Het antwoord is: het is nog voornamelijk, behalve te *Brusfel* en te *Leuven*, in eenige der *Waaifche* Provinciën, en in het voormalig Bisdom *Luik*.

Ons bestek laat niet toe op te halen, welk eene deerlijke rol, ten verderve, de Walen voorheen, in onze geschiedenis en in die van de Oostenrijfsche

fche Nederlanden, in 1578, en later gefpeeld hebben.

- *Brusfel* en *Leuven* behooren wel tot *Brabant*; maar is het niet bekend, dat het uitschot van het gemeen, te *Brusfel*, meer uit Walen, dan uit Brabanders bestaat; en dat het geheele Zuidelijke deel der Provincie *Zuid-Brabant* Waalsch is? Van oudsher heeft men hierin een bewijs gevonden, voor den slechten staat der zedelijkheid bij het Brusfelsche gemeen, waar toe thans, na den veranderden toestand der burgerlijke welvaart, zeer vele Luikerwalen zijn toegesloofd.

Leuven ga ik met stilzwijgen voorbij. Al is deze stad Brabandsch; van daar konde men zich van het domste gemeen, niets, dan hetgeen slecht is, beloven, nu het aangehitst en voorgedaan wordt door zulke wezens, als den bekenden gerelegeerden student.

Over de Provinciën *Henegouwen* en *Namen* behoeven wij niets te zeggen. Schijnbaar is aldaar alles in rust; maar zijn er geene woelingen, ja dadelijke blijken van onwil en opstand gezien? De moed en het beleid van de Generaals *GEORGE* en *VAN GEEN* hebben, tot nog toe, het geweld bedwongen; en de stilte is derhalve niet aan de inwoners toe te kennen.

Aangaande het voormalige Bisdom *Luik* zullen wij alleen aanvoeren, dat dit geweest nooit tot den Staat der *Nederlanden* heeft behoord; en dat het derhalve

gee-

geene verwondering kan wekken, dat het gemeen aldaar, hoezeer de hoogere standen, en vooral de fabrikkanten, eene jaarlijks toenemende welvaart beleefden, door ophitting van de *Unionisten*, in beweging was te brengen.

Opmerkelijk is het, dat men voor dit gemeen zoo bevreesd was, dat men het middel heeft gebruikt, om aan de voornaamste der factie den last op te dragen, om, onder den naam van *rustbewaarders* of *Burger-guarde*, dit gemeen in toom te houden; dan, hoe weinig dit middel aan de verwachting heeft voldaan, is te over bekend, als zijnde het oproer van het graauw alleen schijnbaar voorgekomen, terwijl nu het graauw dient tot versterking van den *opstand* der zoogenoemde rustbewaarders zelve.

Ter verfooning der Luikenaars zoude men nog kunnen aanvoeren, dat de inwoners aldaar nooit den zegen, van een Vaderland te bezitten, genoten hebben. Aan een' gekozen Geestelijken Vorst, die de regering als in vruchtgebruik bezat, en alleen voor zich zelve en de zijnen, en voor den dag van heden, zorgde, onderworpen, bleef alles aldaar zonder eenige vastheid, en het gemeen dom, en geschikt voor gestadige bewegingen, op aanhitting van deze of gene partij.

Opmerkelijk is het voor onze tegenwoordige beschouwing, dat de ingezetenen der Provinciën *Limburg* en *Luxemburg*, zich nog niet bij hunne naburen gevoegd hebben, maar zich, als vrienden

den van orde en rust, in alles waardiglijk gedragem

En van nog grooter gewigt is het, dat, in de Provincien *Antwerpen*, *Oost- en West-Vlaanderen*, de pogingen tot oproer bedwongen zijn, en dat er van den wil tot opstand, onder de gezetene Burgers aldaar, schijn noch schaduw is.

Vlaanderen is, buiten twijfel, het hart en de kracht van de Belgische Provincien, en ware het niet, dat er, van oudsher, eene scheiding geweest was tuschen de *Vlamingen* en de *Walen*; (*) zoo zoude dezelve er thans zeker komen, nu de betrekkingen met de zich zelven vernielende *Brusselaars* en *Walen*, nooit aan de inwoners van *Gent*, *Brugge* en *Antwerpen*, eenige schadeloosstelling zouden kunnen geven, voor de groote verliezen, welke zij, door de afsnijding der betrekkingen met *Holland*, en met de overzeefche *Colonien*, voor hunne fabrieken en hunnen Zeevaart en Koophandel, thans gerustelijk genieten.

Wij meenen uit deze opgaaf, als een wettig gevolg, tot geruststelling van velen, te mogen trekken: dat het niet het grootste en aanzienlijkste gedeelte der Zuidelijke Provincien is, hetwelk tegen den

Ko-

(*) Toen de burgers van *Brugge*, in de twaalfde eeuw, de *Walen* uit de stad joegen, gaf PIETER DE KONING de leus:

Wat Walsch is
Valsch is.
Sia dood!

Koning en tot losmaking der betrekkingen met ons Vaderland, opstaat, maar dat dit aanzienlijke en sterke gedeelte, aan de verbindtenissen der Grondwet getrouw zal blijven.

III.

*Wie zijn het, die als de raddraaijers
in dezen bekend zijn?*

Voorzigtigheids-halve, kan ik dit punt niet zoo breedvoerig behandelen, als ik wel zoude willen en wenschen.

De voornaamste raddraaijers houden zich schuilt, en zitten achter de schermen. Vroeger waren het voorzeker de Jesuiten; of deze zich reeds, na den schok, welke hun belang in *Frankrijk* heeft ondergaan, van de Ultraliberalen, hier te lande, geheel hebben afgezonderd, zoude ik niet durven beslissen. Zij wendden zich vroeger in allerlei bogten, ter bereiking van hunne oogmerken, en kunnen nu nog wel voor Ultraliberalen, in plaats van Ultramontanen, spelen.

Van hunne medewerkers, handlangers en machines, kennen wij nog weinigen met zekerheid.

Hoezeer er zich eenige, zeer voorname personen, ten minste als goedkeurders van den opstand en als medewerkers tot de scheiding, hebben gedragen; willen

len wij van dezen geene melding maken, omdat wij den man niet geheel van zijne ambtsbetrekking kunnen afscheiden.

Buiten twijfel is de Heer DE POTTER onder de voornaamste raddraaiers te vermelden, en dezen behoeven wij niet te ontzien. Hij heeft zich, door zijnen brief aan den Koning, voor de uitbarsting, vermetel op den voorgrond gezet.

Hoe deze man alzoo durve voor den dag komen, verdient zoo veel verwondering als afkeuring.

DE POTTER is, op het zachtste uitgedrukt, een *dubbeld* mensch. Dat de man, die door zijne bekende werken: *over den geest der (Roomsche) Kerk*, *de levensbeschrijving van SCIPIO RICCI*, en *over de Concilien*, en door het uitgeven der *brieven van Paus PIUS V*, aan het Pausdom en de Jesuiten, de zwaarste slagen heeft toegebracht, later de bazuine heeft gestoken, te gelijk met de blinde aanhangers van het Jesuitismus, en voor het belang der Kerkelijke heerschappij; dit is zeker een der meest vreemde verschijnsels in onzen tijd.

Hoe zulk een mensch vertrouwen kan vinden bij de mannen, die hij, in zijne brieven, schandelijk heeft ten toon gesteld, is evenzeer een onoplosbaar raadsel.

Beseffende dat de langmoedigheid der Hollanders, jegens twee dezer laatste, een einde zoude kunnen nemen, en den schijn willende vermijden, van hier-

toe

toe eenigzins mede te werken, gaan wij ook deze mannen met stilzwijgen voorbij.

O! dat niemand onder ons de rust verstore! *De waarheid staat mij tegen, wanneer ze oproerig is;* was de leer van ERASMUS.

IV.

*Wat willen de menschen, die zich nu
als opstandelingen gedragen!*

Deze vraag was, tot voor weinige dagen, te beantwoorden, met te zeggen: dat de meesten hunner het voorzeker zelve niet wisten.

In het adres van de Heeren, die zich als Brusselsche Notabelen, zonder roeping, hebben opgeworpen, en de Commissie aan Z. M. benoemd, scheen de vraag alleen te zijn, om de vervroegde bijeenkomst der Staten Generaal te erlangen; waaromtrent reeds door den Koning, uit eigene beweging, was voorzien. — De Leden dier Commissie hebben, bij de verschijning voor Z. M., eenige eischen, gedeeltelijk uit de voormalige grieven ontleend, mondeling voorgedragen. — Dit betoog is door den Koning *waardiglijk* beantwoord; zoo als uit de Couranten te over bekend is.

Die van *Luik* kwamen op, met al de oude, zogenaaemde *grieven*, vermeerderd nog met nieuwe,

B

over

over de plaatsing van den Hoogen Raad, en om de boodschap van 13 December 1829 in te trekken, enz.

Gaarne zouden wij dezen hebben beoordeeld, en hierbij dan aangewezen, dat, wanneer de stad *Luik* het regt had, om, op zulk eene wijze, aan Z. M. eischen te doen, elke andere stad voorzeker een gelijk regt zoude hebben, en dat dan de twist, over de waarde der groote menigte bezwaren, onafzienlijk zoude worden.

Wij zouden ons even gaarne in eenig onderzoek hebben ingelaten, over de vraag: of, al waren *alle* deze klagten gegrond, deze dan zulke *grieven* zouden zijn, waarom men het graauw mogt loslaten, het land in vuur en vlam zetten, en de vaan van opstand ontrollen? Onze voorouders hadden andere *grieven*; zij klaagden over de gestadige schending der wetten van den Staat, en over de vertrapping van de heiligste regten van het geweten; en echter wachtten zij nog vele jaren met den opstand, en beproefden alle mogelijke middelen, ter verkrijging van verzachting en verandering, voor dat zij aan den *meineedigen* Vorst de gehoorzaamheid wilden opzeggen.

Dit alles is nu onnoodig; nadat die van *Brussel* aan den Prins van ORANJE den wensch hebben te kennen gegeven, dat er eene *scheiding* zoude plaats hebben, tusfchen de Noordelijke en Zuidelijke Provinciën, onder één regerend Huis of Dynastie, en alzoo in twee lichamen met één hoofd.

Ga-

Gave God, dat deze scheiding spoedig, op eene, eenigzins billijke, wijze konde worden geregeld!

Voor ons, Noord-Nederlanders, die het goede willen en kunnen, zoude er geene meer wenschelijke zaak kunnen bedacht worden, dan het losmaken der naauwe verbindtenis met deze onrustige en ondankbare naburen. Al kostte dit ontslag opofferingen van onze zijde, de rust van ons en onze kinderen zoude hiervoor worden gekocht; weldra zouden wij de welvaart dezer landen aanzienlijk vermeerderd zien, vermits zeker vele onafhankelijke kooplieden en fabrikanten, vrienden van orde en zedelijkheid, voorstanders van licht en kennis, bij het zien handhaven der groote hoofdregels in den Staat: *vrijheid van koophandel, vrijheid van geweten*, gelijk na 1585, uit de onrustige gewesten herwaarts zouden verhuizen.

Aan onze zijde zie ik mindere zwaarigheden, om tot zulk eene scheiding te geraken, dan aan die van de Zuidelijke Provinciën zelve. Zullen de Provinciën *Antwerpen, Oost- en West-Vlaanderen, Limburg en Luxemburg* hierin toestemmen? Zullen deze gewesten het goede, dat zij, met de Noordelijke Provinciën vereenigd, ondervinden, willen afstaan, om zich bij het ondankbare *Brusfel* en de loszinnige *Walen* te voegen; waarschijnlijk alsdan beheerscht door trotse Grooten, jonge Advocaten en verwaten Dagbladschrijvers, die, het oproer ontfoken en den opstand geleid hebbende, de vruchten van hun-

ne vermetelheid, door groote belooningen en in hoo-
ge ambten, zouden willen plukken?

Ook van de zijde der voorstellers, mag men wei-
nig goeds verwachten. Indien de eisch tot scheiding,
bij wijze van schikking, hun ernst ware, waarom dan
na het voorstellen der vrage hiertoe, de scheuring
grooter gemaakt, door het toelaten van het aanhou-
dend tergen en schelden in de oproerige dagbladen?
En indien bij hen het voornemen, om getrouw te
zijn aan de Dynastie van ORANJE-NASSAU, ernstig
gemeend ware, waarom dan niet de vanen van opstand
ingetrokken, en, gelijk men beloofd had, de *Oran-
jevaan* ontroid? — Elk verftandige zal voorzeker wei-
nig gewigt hechten aan de woorden: *Nous jurons*,
door personen gebezigd, die, in denzelfden oogen-
blik, den eed van getrouwheid aan den Koning en
de Grondwet gedaan, met voeten treden.

Over den wil en de eischen van den Heer DE POT-
TER, zoo als hij dezelve uit *Parijs* aan zijne vrien-
den te *Brusfel* heeft voorgedragen, zullen wij geen
woord behoeven te zeggen. Deze roeren kant noch
wal. — Dat de repraesentatie in de Staten Generaal
naar de *beyolking* zoude moeten worden geregeld, en
dat er alzoo 66 Leden voor de Zuidelijke, en 44 voor
de Noordelijke Provinciën, in de Vergadering der Sta-
ten Generaal zouden optreden, is onder die opgaven
eene der voornaamste.

Het zoude er fraai uitzien, indien wij, Noord-Ne-
der-

derlanders, alzoo onderdanig moesten worden aan die van het Zuiden, aan de *Walen*, aan de *Lutkowianen*, die nu den toon willen geven. Neen! dan liever gevochten. Onze voorouders hebben voor hunne onafhankelijkheid gestreden tegen allerlei vijanden, en de wil, om een eigen Volksbestaan te hebben, is nog geenszins van ons geweken. Wij willen niet overheerschen, maar wij willen voorzeker ook nooit overheerscht worden.

V.

Welke gronden kunnen dienen tot bemoeidiging van de Noord-Nederlanders?

Bij de beantwoording dezer vraag, meen ik de verschillende punten, welke hier in aanmerking komen, te kunnen verdeelen, als volgt:

- a. In hetgene men, bij de opstandelingen, als hoopgevend voor ons, kan bemerken.
- b. In hetgene, uit omstandigheden van elders, is af te leiden.
- c. In punten, bij ons zelve bestaande.

a. Het zeggen: *een hollend paard loopt zich zelf blind* (*vis consilii expers mole ruit sud*), is zoo waar als oud; en, zoo ooit, dan zal het in dezen van toepassing zijn.

De

De aanleggers hebben de zaak te vroeg begonnen. Behalve dat het eene groote ramp voor *Brusfel* is, de winsten te missen, welke de toevloed van vreemden, om de ten toonstelling te zien, nog zoude hebben aangebragt, en dat de overhaasting hierom reeds af te keuren zoude zijn; kan men het wel als zeker stellen, dat de raddraaijers de zaken in nog grootere verwarring zouden hebben gebragt, indien zij hunne pogingen tot na de opening der Staten Generaal te *Brusfel* hadden uitgesteld. De gelegenheid tot aanvoer van de krachten tot tegenstand, zoude, in later jaargetijde, voor het Gouvernement, ongelijk meer moeilijk zijn geworden; en als nu kan er, in 's *Gravenhage*, door Z. M. den Koning, het Departement van Oorlog en de Staten Generaal, gerust en veilig worden geraadpleegd, en in de middelen tot bedwang, naar eisch worden voorzien.

Hoe gruwelijk *stecht* zijn de middelen? Het loslaten van het graauw, en het opstoken tot plundering en brand, is zeker het verschrikkelijkste middel, hetwelk ooit door volksmenners, ter bereiking van hunne snoodde oogmerken, is in het werk gesteld.

De Brusselaars, die schijnbaar de wapenen hebben opgevat, om het oproer te dempen, en federt zelve tot opstand zijn overgegaan, zijn nog geenszins van het graauw ontslagen.

Ik ken geen' ongelukkiger toestand, dan dien van de-

de hoofd-bevelhebbers der rustbewaarders. Aan de eene zijde, drukt hen de moeite van gestadige togten en wachten, en tevens de schuld van de misdaad, door, in plaats van krijgsvolk in de stad genomen te hebben, tot beteugeling van het oproer, den staat van regeringloosheid te hebben verlengd. Maar, aan de andere zijde, bedreigt hen het graauw zelf. Gelijk aan de honden bij de graanpakhuizen te *Dantzig*, die ontembaar worden, wanneer zij eens menschenbloed hebben geproefd, zoo zal dit gepeupel, nu het eens aan het plunderen, rooven en branden is geweest, onverzadelijk worden in hunne woestte begeerten. Wee! wee! dan den Baron VAN DER LINDEN D'HOOGVORST en den zijnen. Onwederstaanbaar komt mij, bij deze overweging, de zinnepop van ROEMER VISSCHER voor den geest, alwaar een man wordt afgebeeld, die een' wolf bij de ooren houdt, en, terwijl hem de haren te berge rijzen van angst en vreeze, gillend uitroept: *hoe kom ik er af?*

En dan spreekt men nog, dat de Luikerwalen de Brusfelaars, als hulpbenden zullen bijstaan. Aan de raddraaiers zelven zouden wij zulk een' bijstand gaarne tot straf toewenschen; maar wij bidden, dat de goede Brusfelaars daarvoor bewaard mogen blijven; zij zouden wel weten, hoe die zwarte knechten zouden aankomen, maar niet hoe zij weder zullen vertrekken.

De

De factie heeft *geen hoofd*.

In *Frankrijk* had men den Hertog van ORLEANS, aan wien men het bewind dadelijk vertrouwen konde; maar wien hebben de opstandelingen? Trad er iemand uit den razenden hoop, gelijk MASANIELLO (*), als Bevelhebber op, die zoude zich, bij gelijke bedrijven, een gelijk lot kunnen beloven. En was er een Brabander of Waal, uit hoogere klasfen, die voor een' tweeden HEINTJE VAN DER NOOT zoude willen spelen; het lot van dezen zoude hem ook geenszins bemoedigen. Deze man heeft toch waarlijk, bij den opstand in 1789, geene zijde gesponnen.

Daar

(*) MASANIELLO heeft zich zeker nooit kunnen voorstellen, dat *zijn* bedrijf, nog na een lang verloop van tijd, tot ophitting van een ander oproer zoude kunnen dienen.

Het verdient wel herinnering, op welk eene korte en krachtige wijze, VONDEL dit *bedrijf* en ook het *lot* beschreef.

Men leest onder de afbeelding van den *Vischer* van *Portici*:

Zie MASANIELLO hier in prent voor elk ten toon,
Die van den vischbank klom op 's Konings hoogen troon,
En 't kitteloorig paard van *Napels* hielp aan 't hollen,
Maar op zijn Phaeton's geraakt aan 't fuysebollen,
In eenen oogenblik ging plotzeling te grond:
Gehoorzaamd als een vorst — doorschoten als een hond.

Het verdient opmerking, dat de raddraaijers, bij het vertoonen van het tooneelftuk: *La Muette etc.*, wel de aanhitsing tot oproer hebben doen geven, maar dat zij het slot, de straf van den mouter, hebben weggelaten.

Daar is *geene eendragt*.

Die van *Brusfel* en *Luik* hebben verschillende vlaggen geheschen. Op de eerste plaats waait *geene* eigenlijke volksvlag, maar die van den Monniken- of Priesters-opstand tegen Keizer JOSEPH II. Het is de vlag van gemelden VAN DER NOOT, zwart, geel en rood, door welker ontrolling waarlijk niets anders, dan ellende en rampspoed wordt herinnerd. Te *Luik* waait de oude Bishops-vlag, rood en geel, aan welke ook geen ander denkbeeld gehecht is, dan van jammeren, onder de ongelukkige regering, vroeger beleefd. Deze blijken van tweespalt zijn voor elk kennelijk.

En welke berigten en geruchten zijn er bovendien, van het bestaan van *twee* of meer partijen te *Brusfel* zelve!

Eindelijk dient nog ter bemoediging, dat zij *geen geld* hebben, en dit is zeker wel eene der voornaamste zaken.

In het eigen dagblad van de raddraaijers: *le Courrier des Pays-Bas*, van 6 September, wordt vermeld, dat, om te voorzien in de behoefte van den werkman te *Brusfel*, eene intekening is geopend, en dat door den Hertog VAN AREMBERG duizend gulden, en door den Graaf DE CELLES duizend francs zijn gegeven.

Indien het thans reeds zoo bekrompen te *Brusfel* gesteld is; hoe zullen deze jammeren gestadig rijzen,
bij

bij het gemis van de winsten, nu de winter nadert, en bij het vermeerderen van de behoeften en begeerten; en wat beteekenen dan de sommen van f 3592-50 welke, volgens die Courant, door eenige der *voornaamste* Heeren is bijeengebragt? Het is een drup waters op een' heeten steen.

Ik zoude nog meer punten kunnen opgeven; bij voorb. hoe zij *zonder plan, zonder trouw, en zonder hoop* werken; maar dan zoude men mischien tot herhalingen vervallen. Ik zeg derhalve nog allcen, dat er, hoe men alles in en door mag zien, in den geheelen opstand, zoo veel *de zaak* betreft, geen punt te vinden is, om hetwelk de bereiking van eenig wenschelijk doel, veel min eenige duurzaamheid en de bevestiging van iets goeds, op grond der onderzinding, of door leeringen uit de geschiedenis, te verwachten is. Ik zie ook nergens een' *persoon* of *personen* optreden, bij welken zich wijze en bedaarde mannen zouden kunnen rangschikken, of met welken zij zich in eenige betrekking zouden willen inlaten. De begeerten der opstandelingen veranderen met den dag; op den eenen dag hoort men de vroegere grieven, als een' Burgeroorlog waardig, voordragen, en op den anderen dag schreeuwt men om scheiding. Op den eenen dag eischt men het ontslag van den Minister VAN MAANEN, als zoude dit eene zaak van het hoogste belang zijn, en veel tot de rust kunnen bijdragen; op den tweeden dag, nadat deze edele

le

le Staatsman zich zelven aan de algemeene rust, en ter liefde van zijn' Vorst en Vaderland, heeft opgeofferd, en met aandrang om zijn ontslag heeft verzocht, en nadat Z. M. dit verzoek eervol heeft ingewilligd; nu wordt dit ontslag als eene geheel onverschillige zaak beschouwd.

Hoe onbehoorlijk en niets beteekenend zijn bovendien de middelen, welke de raddraaijers, door de Couranten van hunne partij, aanwenden; de *Courrien des Pays-Bas* en *le Belge* schaffen dagelijks leogenen op, tegen beter weten aan. Nergens zie ik bezadigdheid en wijsheid; — overal gefchreeuw en wind, „Alles gelijkt,” om met STRIJL te spreken, „naar de baldadige buijen van waaghalzen — nergens naar de erentfeste deugd van grootmoedigheid.”

Ik eindig dit gedeelte, zoo als ik het begonnen heb: *vis consilii experts mole ruit sud*. Een hollend paard loopt zich zelf blind.

b. Onder de bemoeidigende omstandigheden van *buit*ten, vermeen ik te mogen vermelden:

Dat de hoop der muiters, om hulp en bijstand te erlangen van de zijde van *Frankrijk*, geheel mislukt is.

In het eerst schijnen zij, volgens eigene berigten, gebezigd, om het opsteken der zoogenoemde *Brabandsche* vlag goed te maken, zelve het voornemen te hebben gehad, om de driekleurige *Fransche* cocarde

de

de op te zetten; maar sedert eenige dagen hoort men niets meer van verbindtenissen van de Bruseelaars met voornamen Franschen, veel min van bescherming of bijstand van het Gouvernement of het Ministerie te *Parijs*.

Welk een ophef is er gemaakt, van de betrekkingen van een der hoofden tot het Huis van ORLEANS en tot den Minister van Oorlog in *Frankrijk*; en van het onthaal der *edele ballingen*! Het was, of het voor dezen een triumpf-togt zoude zijn, van *Straatsburg* af naar *Parijs*; geheel *Parijs* zoude hen te gemoet komen. De Generaal DE LA FAYETTE en de Ministers zouden hen ontvangen en onthalen; en hoe stil loopt alles af! Op het breedste is er eenig onthaal geweest van zulke *hommes de lettres*, als FONTAN, en van eenige *Brabanders* van hunnen stempel.

Van een groot belang is het voor ons, dat de Franschen het juk der Jesuiten hebben afgeschud, en dat een groot gedeelte der magt van die gevaarlijke orde, hierdoor is te niete gegaan.

De vermelde Ligue, tusfchen de Ultramontanen en Ultraliberalen, fchijnt hierdoor reeds geheel gebroken te zijn; de eerfte fchijnen ten minfte geen deel te nemen in de tegenwoordige bedrijven van de laafte, in *Brabant* en *Luik*. Voorheen was de klagte over het niet in werking brengen van gedeelten van het *Concordaat* met den Paus, eene der

der voornaamste *grieven* tegen den Koning; en nu hoort men er niets van. Noch in *Brusfel*, noch in *Luik*, verneemt men iets van bemoeijngen van Geestelijken; en was de loop der zaken bij dezen aangenaam, en werd het oproer voor hun belang dienstig beschouwd, dan had men immers zeker reeds veel gehoord van Te Deums, Procesfien, Bedevaarten, enz. gelijk in den opftand tegen JOSEPH II.

Aan deze fcheiding van de Ultramontanen en Ultraliberalen, verneem ik ook de zachtere ftemming; hier te lande, bij hen die aan de eerften niet ongenegen fchienen, te mogen toefchrijven, welke, federt eenige dagen, (in vergelijking bij den flouteren toon en bij het zien van eenige vonken van geftrooid vuur, voor tien of twaalf dagen) hier en elders, kennelijk was op te merken.

De buitenlandfche Mogendheden zullen het oproer en den opftand, te *Brusfel* en *Luik*, niet met onverschillige oogen kunnen aanzien.

Verre er af, dat ik den bijftand van buitenlandfche bajometten zoude wenfchen, tot demping van binnenlandfche twisten, welke de groote bron is geweest van vele onzer rampspoeden; is het echter bij mij buiten twijfel, dat het belang van geheel *Europa* in dezen, bij de beoordeeling der graden van hoop en vrees, in aanmerking mag, ja moet genomen worden.

De

De toevoeging van *België*, tot den Staat der *Nederlanden*, is het werk der groote Mogendheden geweest, op het Congres te *Weenen*, in 1814 en 1815. Of deze beslissing als eene goede of kwade zaak zij aan te merken, behoeft thans niet onderzocht te worden; maar de Mogendheden zullen voorzeker nu niet een groot gedeelte van *België* kunnen overlaten, aan, zich zelve opwerpende beheerders.

Voorzeker zal de beslissing over dit algemeene belang, een onderwerp worden van Staatshandelingen. Alsdan kan onze Koning voorzeker op de medewerking en belangstelling van alle Vorsten en derzelver Staatsdienaars in zijne zaak, die ook de hunne is, en op hun Staatsbeleid rekenen.

De Koning van *Pruisen* heeft reeds, in het oproef te *Aken*, eene der wrange vruchten gefmaakt, van het gegevene voorbeeld, in het loslaten van het graauw, te *Brussel* en *Verviers*; en het is eene zekere waarheid, dat het spoedig eene *eigene* zaak wordt van anderen, wanneer het huis van den buurman in brand staat.

c. Nog grootere redenen van bemoediging vindt wij, als wij onze aandacht op den tegenwoordigen toestand van het Rijk vestigen.

In de eerste plaats, noem ik *Z. M. den Koning*.

In Hem hebben wij een Hoofd, op wien wij ons allen veilig mogen verlaten; een middelpunt, waarom wij ons allen kunnen scharen.

De

De Koning van *Frankrijk* ontfloeg zich van het roer van het schip van Staat, zoodra de storm opstak; — onze Koning staat te vaster, naar mate de wind zich verheft. De Proclamatie van den 5 September, en vooral het bericht, in de Staatscourant van den 9 dezer, waarin, ten genoeg van alle burgers, meer ernst en kracht doorstraalt, en de zaak van het oproer met zijnen waren naam genoemd wordt, hebben alle vrees, van te groote toegeeflijkheid jegens de opstandelingen, geheel doen verdwijnen.

Wij kunnen ons nu ten volle overtuigd houden, dat Z. M. de zekere en vaste liefde van Zijne onderdanen in de Noordelijke Provinciën, welke hij bezit en verdient, niet in de waagschaal zal stellen voor de onzekere, losse en doorgaans alleen *schijnbare*, genegenheid der inwoners van *Brusfel*, *Leuven* en *Lutk*, en derzelver medestanders.

De Prinsfen.

In *Frankrijk* durfde de Dauphin het verlatene roer van het schip van Staat niet aanvatten, maar liep spoedig weg. — Bij ons snellen de Prinsfen dadelijk naar de plaatsen, alwaar het gevaar het grootste is.

Velen hebben voorzeker met mij zich hoogelijk bedroefd, toen wij, geloof moetende hechten aan de berichten van den *Courrier des Pays-Bas*, den Prins van ORANJE, alleen en zonder troepen, in *Brusfel* zagen trekken; en dat hij de opstandelingen: *mes amis*,
noem-

noemde; terwijl de zoogenoemde Brabandsche vlag nog op den toren stond, en de oproerteekens door de Burger-guarde werden gedragen; ook dat wij hem met de Brusselsche Notabelen en den kriegsraad zagen handelen en parlementeren, als met geconstitueerde magten.

Maar nu wij de *ware* berigten gezien hebben, in de Haarlemmer Courant van 9 September, nu verandert dit alles.

Ik herinner mij niet, ooit bij het lezen van eene Courant, behalve bij het zien van het 29^e Bulletin, zulk eene aandoening gevoeld en gezien te hebben.

Ieder waar vriend des Vaderlands heeft voorze-ker, bij het besef van het gevaar en den hoon, welke de dierbare Vorst, tot beloning van zijne grootmoedigheid, van de zijde der trouwlooze hoofden, en van het opgewondene en omgekochte graauw heeft ondervonden.

Die grootmoedigheid heeft op de raddraaiers geene uitwerking gehad; maar bij al wat braaf is en edel denkt, kan zij nog zeer gewenschte gevolgen hebben; elk is overtuigd, dat aan de Brusselsaars de maat te over is volgemeten, en dat alles, ja veel meer, dan men ooit wenschen mogt, gedaan is, om tot gematigde schikkingen te komen.

Hoe zeer moet de Prins nu, door deze ondervinding, tot *standvastigheid* zijn genoopt! Nooit heeft hij de waarde van deze valsche vrienden beter kunnen

nen leeren, dan door deze vreesfelijke miskenning en mishandeling.

Wie onzer zag insgelijks niet met genoegen, in de Couranten van heden, dat Prins FREDERIK, op den *eisch*, om de scheiding van Noord en Zuid, door eenige Leden der Staten Generaal aan Hem gedaan, met wijze bedaardheid geantwoord heeft: dat hij de voordragt op schrift verlangde, en dezelve alsdan zoude opzenden.

Een Leeuwenpaar uit Nasfaus bloed

Gaat om met vuurgen blik,

En teugelt door dien schrik

Der basiliken snood gebroed.

Die aart verbastert nimmermeer.

O aller helden bloem,

ORANJE, Neêrlands roem,

Wat dicht'ren lof vermeldt uw roem?

Wat dankbre burgerij,

Verheft U naar waardij,

Die nood noch dood voor 't Vaderland ontziet?

Zoo sprak de Hoogleeraar D. J. VAN LENNEP, ten jare 1815, in den voortreffelijken Lierzang: *Neerlands Rijk hersteld en gehandhaafd*. — Die woorden zijn nog toepasfelijk, daar wij de HANDHAVING van het Rijk der *Nederlanden*, nu vooral, van den Koning en de Prinsen mogen en kunnen verwachten.

De Staten Generaal.

Op hen vestigt zich thans ook de hoop van elken braven Nederlander. — Wij hebben het geenszins vergeten, met hoe veel moed en kracht, velen der bekwaamste sprekers, in de twee laatste jaren, hunne stemmen verheven hebben; toen de volksmenners, die zich nu geheel onmaskeren, de bekende petitiën, als dommekrachten gebruikten, om de besluiten van de Staten Generaal, naar hunnen zin, te dwingen; en zouden *deze* mannen thans minder standvastig zijn, nu het gevaar hooger stijgt?

Wat de benoemden in de Zuidelijke Provinciën, die zich thans in de Couranten vertoonen, verder zullen doen, kan ik niet voorspellen; maar ik vermeen mij te mogen streelen met de hoop, dat eenige leden in *Vlaanderen* en te *Antwerpen*, en in *Limburg* en *Luxemburg* benoemd, niet met dezelve, zoo als voorheen, zullen instemmen. Alsdan zullen wij allen de beste wenschen mogen voeden, dat deze Vergadering der Staten Generaal, welke zeker eene der gewigtigste zal zijn, eene der gelukkigste zal kunnen worden in de gevolgen, en der meest beroemde in de geschiedboeken des Rijks.

Het Leger.

Wat zijn er al leugens, ten laste van hetzelfde, verspreid! In de eerste dagen, na het losbarsten van het oproer, werd er, door de kwaadwilligheid van sommigen

gen en de onkunde van anderen, niets minder voorfpend, dan dat *alle* militairen uit de Zuidelijke Provinciën, en *alle* Roomschegezinden van elders, zich dadelijk tegen de Protestantfche Officieren en foldaten zouden verzetten, en tot de opftandelingen te *Brusfel* overloopen.

En wat is er gebeurd? — Alle Regimenten en Bataillons zijn op het onverwachtste opgeroepen; zij trekken, in plaats van naar een lust-kampement, tot een' wezenlijken oorlog, met opgewonden geestdrift, voor Vaderland en *Oranje*; de grootste vermoeijenissen worden, zonder tegenzin, doorgeftaan; de geest van gehoorzaamheid en welwillendheid is algemeen. De Hoofdofficieren, die, tot nog toe, alleen in de gelegenheid zijn geweest, om hunnen *mood*, hun *beleid* en hunne *trouw* te toonen, te weten, de H. H. Generaals VAN BOECOP, VAN GEEN, DU VIVIER en GEORGE, bevelhebbers op de Citadellen te *Luik* en *Namen*, en in de stad *Bergen*, zijn alle Roomschegezinden.

Het geheele Volk.

Alle bewoners van de Noordelijke Provinciën zijn in éenen geest; allen zijn getrouw aan het Vaderland en den Koning, dien zij niet minder beminnen, dan eerbiedigen. — Overal wedijvert men, om Hoogstdenzelfen van deze liefde en trouw verzekering te geven. Op de eerste aanvraag, zijn aller handen en krachten tot zijne dienst; en derhalve zullen wij daaromtrent niets meer behoeven te zeggen.

Op grond van ervaring in de geschiedenis, zoude ik openlijk de stelling durven ophangen: „dat de „Staat der oude *Vereenigde Nederlanden* nooit zoo „sterk en magtig is geweest, als tegenwoordig; „want er is eendragt onder een geliefd en vertrouwd „Hoofd.”

De inwoners der Provinciën *Oost- en West-Vlaanderen* en *Antwerpen*, waaronder de aanzienlijkste en rijkste kooplieden te *Antwerpen* en *Gent*, staan ons in dezen niets achter; en mogen wij hetzelfde niet verwachten van die van *Limburg* en *Luxemburg*?

En zijn er verder nog niet zeer vele brave en vermogende burgers, kooplieden en fabrickanten, in *Brusfel*, *Leuven*, *Namen*, *Bergen*, *Doornik* en *Luik*, als ook in de omgelegene steden en dorpen; die zich aan den drang der omstandigheden, en de magt der muiters zullen onttrekken, zoodra er pogingen, tot bedwang van het oproer of van den opstand, met kracht worden in het werk gesteld?

En zouden wij op onze goede en heilige zaak; de zaak des Vaderlands, des vredes en der vrijheid; de zaak van licht, kennis en deugd, ja van alles wat liefelijk is en wel luidt; in tegenstelling van de zaak van het onregt, de boosheid, het geweld en de trouwloosheid; niet den zegen des Almagtigen mogen afsmeken en verwachten? De ligtzinnige *Francsche*
huur-

huurlingen, ook de volksmenners zelve, mogen met ons Godsdienstig gevoel, met onzen eerbied voor Gods heiligen Naam, den spot drijven; ik schaam het mij geensgins te belijden, dat ik van Gods wijze Voorzienigheid de bewaring van ons lieve Vaderland, voor de rampzalige gevolgen van de mouterij der Brusselsaars en Walen, eerbiedig afsmeek en durf hopen.

VI.

Was moeten wij, Noord-Nederlanders, doen, in de tegenwoordige omstandigheden?

Bij de beantwoording van dit laatste punt onzer overweging, kunnen wij kort zijn.

Vertrouwen op den Koning en onderlinge eendracht is het voornaamste.

Ter bevordering van de laatste kan dienen, dat men niet meer spreke over het gewoel tot de petitiën, in het vorige jaar, en van hetgene er later op gevolgd zoude zijn.

Nu deze misleide menschen uit zich zelve terugkomen, nu moet er aan niets meer gedacht of daarover gesproken worden; wij moeten hen als goede, opregte en getrouwe medeburgers, met broederlijke liefde bejegenen, zonder echter de bekende geldschieters en ophinders geheel uit het oog te verliezen.

Het kan misschien van nut zijn aan te wijzen, dat
wij

wij vooral geene parallellen moeten trekken, tus-
schen het gebeurde in *Frankrijk* en te *Brussel*.
Deze zaken verschillen in alles; in doel en strekking,
en alzoo ook zeker in uitkomst. Wij moeten ons
alleen tot ons zelve bepalen.

Wij behoeven van onze goede gezindheid en ge-
trouwheid aan den Koning, geene betuiging te
doen, of deswege het Oranje-teeken te dragen. On-
ze trouw is aan Z. M. genoegzaam bekend; en het
laatste zoude, tegen de bedoeling, aanleiding kunnen
geven tot misnoegen of moeiten.

Worden wij, bij den hooger stijgenden nood des
Vaderlands, door den Koning geroepen, dan moeten
wij niets te dierbaar achten, om die trouw met
daadzaken te bewijzen, en Hem in de *handhaving*
der Grondwet bij te staan.

Inmiddels ligt op ons! nog een andere pligt; het
is die van erkenning aan den Heer Mr. C. F. VAN
MAANEN, gewezen Minister van Justitie, voor zijne
trouw en standvastigheid, vooral in de laatste drie ja-
ren bewezen. Het heeft mij meermalen getroffen, dat,
bij de gestadige verguizingen en smaadreden van
de volksmenners en hunne huurlingen, de schrijvers
der schendbladen in *Brabant* en te *Luik*, niemand
hier te lande optrad ter zijner verdediging. Ik zag
mij zelve hiertoe minder geroepen, omdat ik wist,
dat hij zich boven den laster verhief, en zich troost-
te

te met het voorbeeld van andere Staatsdienaars, miskend,

Bij 't wispelturig volk, 't welk veel te ligt van hoofd,
Genoten dienst vergeet, en 't ergste 't liefst gelooft.

Dan ... nu hij, om de bekende redenen, het ontslag uit zijne bediening heeft verzocht en bekomen, nu mag zijne trouw, zijne standvastigheid, zijne zelfopoffering, niet zonder eenige erkentenis van alle weldenkenden blijven; en dit zal hem ten minste eenige vergoeding geven, voor den gestadigen laster, en het dadelijk leed, van de zijde der kwaadwilligen.

De Koning zal voorzeker voor deszelfs verder lot, en tot vergoeding van de ondervondene schade, op de beste wijze, zorgen, en derhalve zijn ten dezen geene pogingen van de zijde zijner medeburgers noodig; — maar het gevoel bij alle vereerders van Vaderlandschen moed en in leed beproefde trouw, naar mijn eigen beoordeelende, acht ik, is het behoefte voor velen, gelijk voor mij zelve, om de gemelde verbazende standvastigheid van den Heer VAN MAANEN, betoond door op zijnen post te blijven, in weerwil van allerlei tegenstrevingen en moeite, en aan den Koning en het Vaderland de gewigtigste diensten te doen, naar verdiensten te erkennen.

Ik breng hem nu de hulde mijner dankbaarheid openlijk; ik doe het nu liever, dan toen hij nog in zijne hooge betrekkingen stond. Destijds zoude het
naar

naar vleijerij hebben kunnen zweemen; nu geschiedt het geheel ongevergd, ongeveinsd en van ganscher harte.

Gaarne zoude ik, ten slotte van mijn betoog, het Godsdiensstig gevoel bij mijne Landgenooten willen opwekken; dan, dit is zoo voortreffelijk en meesterlijk gedaan, door den geleerden schrijver van een stuk, hetwelk bij den drukker dezès is uitgegeven, dat elke poging van mij hierbij zoude afvallen. Hetzelve is getiteld: *NU OF NOOIT! Vaderlandsche ontboezeming; na het ontstaan van het Op-roer, in een gedeelte van Belgie*; en bevat zoo veel tot bemoediging en opbeuring, dat het niet te veel kan aanbevolen, niet genoeg geprezen en gelezen worden; mijne lezers zullen het mij zeker ten goede houden, en mij danken dat ik hen derwaarts verwijz.

Ik eindig nu mijn betoog, met de zeer korte aansporing: dat elk, in dezen moeilijken tijd, zijnen plicht als burger betrachte! Alsdan is er alle grond van hoop, dat wij later eene ongestoorde rust zullen genieten; en mischien zullen wij dan nog gelukkige gevolgen zien van het onverwacht ontstane onweder; zeer zeker zullen wij ons dan over niets te beklagen hebben.

HDI

HW 228F 9

